

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

XII. De Episcopis simplicibus sive in inferiore gradu constitutis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

fitum, hæc intentio, hæc in istis religio: ut expensis propriis parcat, & suffraganeis Episcopis, ut capellanis utens, non suum sed eorum penu exhauriat.

XXVIII. Ridiculum est, quod ex Archiepiscopatu in Regno existente æstimari debeat majestas Regis. Et tamen hæc ipsa causa fuit, ut Ecclesia Pragensis simplicis antea Episcopatus titulo decorata in Archiepiscopalem deinceps sedem eveheretur. Rem gestam exponit Johannes Bertelius Abbas Epternacensis in *histor. Luxemburg.* Johannes Rex Bohemiæ excommunicatus fuerat ab Nankero Episcopo Vratislaviensi propter occupatum castrum aliquod ad Ecclesiam Vratislaviensem pertinens. Inter alia acerbiora verba Nankerus Johannem non Regem sed Regulum esse dixerat. *Missis igitur Rex duobus ex primariis aule suæ ministris ad Nankerum Episcopum interrogari eum jussit, quam ob causam Reguli nomen ei imponens Regem esse negasset. Respondit Episcopus, minimè Regis majestate pollere eum, qui in Regno suo metropolitanum Præsulem nullum haberet, & qui pro inauguratione suâ prece & pretio aliunde sibi conduceret Archiepiscopos, quod cum in hunc quadrare nullus ignoret, meritò non Regem, sed per diminutivum eundem esse appellandum Regulum & omnium Christianorum Regum minimum affirmabat.* Hoc sermone commotus Rex omni deinceps studio curavit, ut Episcopatum sui Regni aliquis in Archiepiscopatum proveheretur, prout postea per Clementem VI. Pontificem Ecclesia Pragensis nomen hoc accepit. Sed Nankeri istud judicium natum fuit ex absurdâ Canonistarum sententiâ, qui ex Pelagii I. decreto provinciam dicunt esse illam, quæ habeat decem aut undecim civitates & unum Regem & totidem minores potestates sub se, & unum Metropolitanum, aliosq; suffraganeos decem vel undecim Episcopos judices, uti habetur *c. scitote 6. q. 3.* Sed vix erit, ut sententia ista hodiè aliquem inveniatur ad stipulatorem.

CAP. XII.

De Episcopis simplicibus sive in inferiori gradu constitutis.

I.

DE his in genere brevior nunc erit dicendi ratio, quandoquidem specialius deinceps eorum jura & privilegia consideranda venient. Describit autem Episcopum Concilium Antiochenum *can. 9.* quod potestatem habeat suæ parœciæ, eamq; administret, pro suo quisque studio ac religione, & curam gerat totius regionis, quæ suæ Urbi subest, quodque ordinet presbyteros & diaconos & cum judicio singula disponat. Parochia sive parœciæ, quæ & regio hic dicitur, est tractus ille, qui sub Ecclesiastico Episcopi regimine continetur. Et est quidem parochi & parochiarum nomen antiquum, sed

sed non tam illustri significatione, nec eadem derivatione. Quando enim origo ejus à verbo *παρίχω* aut *παροχέω* deducitur, significari per parochos solent illi, qui conscendunt in bijugum curram, & eum ducunt, aut etiam, qui necessaria legatis iter facientibus subministrant. Vid. Jac. Cruqv. ad Horat. lib. 1. Satyr. 5. Differt verò ab hâc parochiâ, parœcia sive *παροικία*, quæ est plurium domorum vicinia. *Πάροικος* enim est accola, & parœci hinc dicuntur, qui sanum aliquod accolunt, inde *παροικία* dicitur viciniae conventus, accolarum coitio & congregatio. Et hinc per extensionem vocabulum istud quasi proprium factum fuit cœtui isti, quibus Episcopus præest, & hinc porro applicatum ad regionem illam & districtum, in quo cœtus iste habitat. Sic Vivariensis parochia dicitur Adoni Viennensi, & Suesionensis Rothaldo in epist. ad Nicolaum. Ita & Hincmarus ad Nicolaum: *Quia non solum diœcesis, verum etiam parochia mea inter duo regna sub duobus Regibus habetur divisa.* Id est, non solum provincia, verum etiam Episcopatus Remensis.

II. Talis Episcopus in jure Canonico communiter dicitur Diœcesanus à diœcesi, cujus vocabuli ambiguitates supra exposui. Postquam enim Terrarum orbis, quousque Ecclesiæ Christianæ is patuit, in certas diœceses distributus fuit, unaquæq; diœcesis ad vitandam confusionem certo Episcopo, à quo regeretur, commendata est. & ita quidem, ut extra diœceseos suæ limites Episcopus ille nihil quicquam possit, quod quidem regimen & munera Episcopalia concernit. Ex quo deinceps factum, ut nullus crearetur Episcopus, nisi qui certæ diœcesi prius addictus esset. Unde disputatum superiore seculo fuit in Concilio Tridentino, num rectè à Pontifice Romano constituantur Episcopi Titulares nullam omninò ecclesiam, cui præsent, habentes. Nec malè tùm disseruit Episcopus Gvadicensis, esse dignitati Episcopali annexum tanquam rem essentialem, habere locum & diœcesin: Episcopum & ecclesiam relativa esse, sicut maritus & Uxor, quorum unum sine altero esse non potest. Adeoq; naturam contradictionis non pati, ut ulla causa creandi Episcopos titulares dicatur legitima. Eorum ordinationem esse curiæ inventum & figmentum humanum, ejusque apud antiquos nullum cerni vestigium &c. apud Petrum Svavis lib. 8. hist. Concil. Trid.

III. Et fuit sanè hoc tùm temporis artificium Pontificis Romani, ut titulos ejusmodi Episcopos, Thessalonicenses, Philadelphenses, Ariminenfes, Nazianzenos &c. nullum gregem habentes, nec habituros in Concilium subinde submitteret, augendo factionis suæ numero, & ut prospicerent, ne quid adversus Sedem Romanam decerneretur. In sessione secundâ inter quatuor Archiepiscopos duo erant velut personati, qui Ecclesias, quarum titulis honoris tantum ergo à Pontifice donati fuerant, nunquam oculis suis viderant, Olaus Magnus, Upsaliensis in Sveciâ Archiepiscopus

& Robertus Venantius Scotus, Archiepiscopus Armachanus in Hiberniâ. Duos hos Pontifex Romæ aliquot annos eleemosynâ suâ sustentarat, Tridentumq; augendo numero mandarat à Legatis pendere iussos, ut idem refert Svavis lib. 2. Id verò perquam ridiculum est, in locis illis, ubi vel planè nulla est Ecclesia, vel est quidem, sed quæ Pontificem non agnoscit, creari Episcopos. Et is tamen Episcopus, qui ita ordinatur, ut nunquam sit ad eam Ecclesiam accessurus, quo jure Episcopus dicatur, viderit ipse, qui absurdi hujus juris conditor est. Pastor nullum habens neque habiturus gregem, pastor non est; nauta sine navi nauta non est, maritus sine Uxore maritus non est &c. Et Episcopi illi eâ conditione accipiunt titulum, ut ministerium nullum debeant exercere, uti eos perstringit Marcus Antonius de Dominis de Rep. Eccl. l. 2. c. 7. n. 26.

IV. Quandoquidem verò, ut supra diximus, Episcopus ita quasi affixus est diœcesi suæ, ut non possit ab eâ, quod in sequentibus plenius ostendemus, sine sufficiente causâ divelli, ubivis quidem locorum, quoad diœcesis ista se extendit, potestatem suam exserere potest, sedem tamen non alibi habere debet, nisi in celebriore ejus diœceseos civitate. Constitutum id jam diu legitur in Concilio Sardiceni *can. 6.* Licentia verò danda non est ordinandi Episcopum aut in vico aliquo aut in modicâ civitate, cui sufficit unus presbyter: quia non necesse ibi Episcopum fieri, ne vilescat nomen Episcopi & auctoritas. Non debent illi ex aliâ provinciâ invitati facere Episcopum, nisi aut in his civitatibus, quæ Episcopos habuerunt, aut si qua talis aut tam populosa est civitas, quæ meretur habere Episcopum. Decreti hujus causam Baronius ad ann. 347. n. 49. hanc fuisse conjicit, quod Ariani Ischyram Athanasii accusatorem in pago aliquo Episcopum fecissent, quod pluribus refert Athanasius ipse *apolog. 2.*

V. Erat verò idem jam ante in Concilio Laodiceno constitutum *can. 57.* Quod non oportet in vicis & regionibus (sive agris, *ἐν ταῖς χωραῖς*, in quibus, uti Zonaras explicat, neq; Urbes, neq; ulla hominum frequentia est. Gratianus verò *c. non debere dist. 80.* pro regionibus, reponit *castellis*) Episcopos constitui, sed visitatores (*ἀλλὰ περιουτοῦς*. Antonius Contius in notis marginalibus, in Græco legere se ait: *ἢ περιουτοῦς*, & hinc legendum apud Gratianum, seu visitatores, sed rectior fortè lectio communis, quam tenet codex Canonum Ecclesiæ universæ à Justello editus, quamq; secuti sunt Commentatores Græci Balsamon, Zonaras & Aristenus) *Eos autem qui antehac constituti fuerunt, nihil agere sine consensu Episcopi civitatis.* *Περιουτοῦται* illi presbyteri erant Episcoporum vicem in peragrandis & visitandis rusticanis parœciis sustinentes. *Περιουτοῦται δὲ λέγονται*, inquit Zonaras ad hunc *can. Διὰ τὸ περιεχεσθαι ἢ καταρτίζειν τὰς πύξας μὴ ἔχοντας καθέδραν οἰκίαν*, quod nullibi propriam sedem cathedramq; habentes huc illuc vagen-

vagentur, ut fideles in fide conservent. Istud officium inter cætera *παις* *ἱερέων ἀρμόζειν*, sacerdotibus five presbyteris convenire notat Johannes Episcopus Citri in responsis, quæ habentur in jure Græco-Romano *lib. 5.* Quomodo & in Concilio Chalcedonenfi Alexander quidam, *actiōe 4.* & Valentinus quidam, *act. 10.* uterq; presbyter & *περοδευτής* commemoratur. In notis ad Codinum Curopalatam *de offic. Constantinop. cap. 1.* quas addit Jacobus Goarus ex Allarianis *ὁ περοδευτής* explicatur, quod sit *ὁ περιπατῶν ἐν παιδεύειν* & *τὰς ἑλόντας βαπτίζωναι τῇ ὀρθόδοξῳ πίστι.* Quod circumambulet, & in orthodoxâ fide baptizari cupientes instruat.

VI. Sed revertimur ad propositum, quod fuit, ut ostenderemus, non nisi in civitatibus celebrioribus institui debere Episcopatus. Idem decretum fuit in Concilio Toletano *XII. cap. 4.* occasione ejus, quod Emeritensis Episcopus Stephanus in Concilio proposuisset, coactum se à Wambâ Principe in monasterio villulæ Aquis Episcopum instituisse, ejusque rei veniam petiisset. Dixit enim (sunt verba ipsa à Patribus Concilii scripta) *violentiâ Principali se impulsus fuisse, ut in monasterio villulæ Aquis, in quâ venerabile corpus sanctissimi Pimenii Confessoris debito quiescit honore, novam Episcopalis honoris ordinationem efficeret.* Et ideò quia indiscreto & facillimo assensu, injustis Wambæ Principis jussionibus parens, novam & injustam illic Pontificalis Sedis prelectionem induxerit, ubi Canonica institutio id fieri omnimodâ ratione refellit, prædictus idem Vir prostratus humo, medicamine nostri præcepti & sibi veniam dari petiit, & quid potissimum oporteret fieri de personâ ejus, qui illic ordinatus fuerat, nostri oris sententiâ decernendum poposcit. Sed quia veraciter imò communiter noveramus, prædictum Principem consilio levitatis agentem, non solum præcepisse, ut in prædicto loco Aquis Episcopus fieret, sed etiam ita eum consuetis obstinationibus desinisse, ut hic in suburbio Toletano in Ecclesiâ Prætoriensis sanctorum Petri & Pauli Episcopum ordinaret, nec non & in aliis vicis vel villulis similiter faceret, ideò Canonum instituta perlecta sunt. Quibus perlectis decreverunt Patres, Episcopatum illum prorsus tollendum esse, & addunt: Jam verò de cætero generale ponentes edictum: Si quis contra hæc canonum interdiciâ venire conatus fuerit, ut in locis illis Episcopum eligat fieri, ubi Episcopus nunquam fuit, anathema sit in conspectu DEI omnipotentis. Et insuper tam ordinator, quam ordinatus gradum sui ordinis perdat, quia non solum antiquorum Patrum decreta, sed & Apostolica ausus est convellere instituta.

VII. Idem aliquando contigit in Galliâ. Ægidius enim Episcopus Remensis presbyterum quendam, nomine Promotum, insanâ ambitione flagrantem, Episcopum fecerat in Castro Dunensi, qui vicus est in diœcesi Carnotinâ. Pappolus Episcopus Carnotensis indignè id ferens Ægidium accusat in Synodo Parisiensi quartâ. Recognitâ hunc in modum objurgant Ægidium Episcopi congregati: Dominus Pappolus Episcopus mediocritati nostræ detulit in querelam, in castro Dunensi, parœciâ deniq; Carnotinâ, quod

castrum nec ad territorium civitatis vestra, nec ad vestram provinciam manifestum est pertinere, à vobis contra omnem rationem & contra canonicam disciplinam Episcopum consecratum. Et licet secundum prisca beatissimorum Patrum decreta potuit huiusmodi excessus in vestra injuriâ acerbius coerceri; sed nos caritatis jura servantes beatitudini vestrae indicamus, ut presbyterum ipsum, nomine Promotum, qui omisâ severitate Canonica à vobis dicitur tam temere consecratus, ut justè debeat de gradibus ipsius dignitate deponi, sicut Canonum constituta sanxerunt, ad vos evocetis, vel vobiscum retineatis, ut injuriam nec Ecclesie, nec Sacerdoti suo ulterius debeat irrogare.

VIII. Negari tamen nequit, diversam ejus rei rationem aliquando habitam fuisse, prout scilicet cujusque loci consuetudo admisit. *Neg. enim, ait Sozomenus lib. 7. hist. Eccl. c. 19. in omnibus Ecclesiis, quamvis eandem fidei doctrinam profiteantur, easdem traditiones per omnia similes reperire licet. Certè in provinciâ Scythiâ, quamvis multe Urbes sint, unus est omnium Episcopus. In aliis autem provinciis interdum etiam vici consecratos habent Episcopos, sicut in Arabiâ & in insulâ Cypro animadverti, & apud Novatianos ac Montanistas, qui sunt in Phrygiâ. &c.* Et quot verò leguntur in subscriptionibus decretorum synodaliū nomina Episcoporum, quorum sedes planè ignobiles fuerunt & obscuri nominis? quibus equidem sola hæc gloria relicta fuit, si locum, à quo nulla sibi fama expectari poterat, eruditione & industriâ suâ celebrem redderent. Illud obiter noto, malè colligere ex c. *Salvator de præbend. in extrav. comm. Petrum Gregorium de benef. c. 17. ut singulare, quod quando Episcopatus alicubi ponitur, inde fiat civitas. Quid enim opus fuisset, ne in villis aut pagis constituerentur Episcopi, prohibere, si per constitutionem istiusmodi illicò nasceretur ex villâ civitas. Imò verò, ut Pontifex in d. c. Salvator, episcopatus novos instituere posset, disertis verbis villas in civitates erigere oportuit, ne peccaret scilicet in antiquos canones.*

IX. Uti verò noluerunt Ecclesie Doctores, in pagis aut villis sedes Episcopales erigi, ita summo studio caverunt, ne in una civitate duo aut plures Episcopi suas haberent sedes. In antiquissimo Concilio Nicæno canon octavus his verbis concluditur: *ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει δύο Ἐπίσκοποι ᾖσιν, ne in civitate duo sint Episcopi.* Ad hunc provocat Augustinus *epist. 110.* quando ait: *Sedi cum patre & Episcopo meo sene Valerio, quod in Concilio Nicæno prohibitum nesciebam.* Eundem canonem in mente habuit Pacianus Episcopus Barcinonensis, quando in *epistolâ ad Sympronianum* scribit: *Nec jus nec fas sacerdotii singularis patitur, ut uno eodemque tempore duo sint ejusdem Ecclesie Episcopi.* Itemque Ado Viennensis in *Chronico ad ann. 810.* Canonica *autoritas est, in unâ civitate duos Episcopos non esse.*

X. Quod si quis Episcopali dignitate insignis propter hærefin loco motus, & instituto interim alio ad Ecclesiam reversus fuisset, aut aliàs duo Episcopi in eadem civitate quâcunque ratione concurrerent, uti post extinctum

Etum schisma contingere solebat, tum alteruter jubebatur vel ruri Chorepiscopi nomine suburbanas & rurales parœcias administrare, vel solo Episcopi nomine & honore seruato primum locum in presbyterio obtinere. Patet id ex dicto *canone 8.* Concilii Nicæni, itemque ex Concilii Regi-
ensis cap. 3. quod ita se habet: *Quod ergo in quibusdam schismaticis magis quam hereticis recipiendis Nicænum Concilium statuit à singulis per territoria sua, hoc etiam presens conuentus in hoc statuit ab omnibus seruari debere, id est, ut cuicumque de fratribus tale aliquid charitatis concilia dictauerint, liceat ei in unam parochiarum suarum ecclesiam concedere, in qua aut Chorepiscopi nomine, ut idem canon loquitur, aut peregrinã, ut ajunt, communionem foveatur. --- Ne unquam in ciuitatibus, nisi sub Episcoporum absentia offerre presumat, nec ordinare vel ultimum clericum, nec in eadem quidem Ecclesia, quæ illi cuiuscumque misericordia fuerit attributa, nec ulli Episcoporum vel succedente etate, assumpto aliquo in rudimentis suis huic in aliquo quasi pro etatis reuerentia, cedere liceat, nec usquam ipsi quicquam de Episcopatibus officiis usurpare, præterquam in Ecclesia, quam cuiusquam misericordia fuerit adeptus, in qua ei solum Neophytos confirmare & ante presbyteros offerre conceditur. Sc:* Exemplum nobis sistit ipsum Concilium Nicænum in Meletio, de quo videnda ejusdem Concilii Epistola Synodica apud Theodoretum *lib. 1. c. 9.* Et aliud in Eustathio quodam Concilium Ephesinum in epistola Synodica ad Synodum Pamphylia *tom. 1. ad for. append. 1. cap. 1.* Talis igitur Episcopus omni Pontificali potestate exutus ~~æquæ potestatis~~ solum habebat & *πρωτη*, honorem & sedem: honorem in nomine Episcopo parilem, sedem non Episcopi, sed inter presbyteros primam.

XI. Seculo quarto inter Liberium & Felicem Pontifices Romanos schisma extitit. Liberius enim eo, quod in Athanasium subscribere nollet, in exilium à Constantio Imperatore Arrianis obnoxio missus, & in ejus locum Felix Romanæ Ecclesiæ Diaconus successit. Sed cum populus Romanus impensè diligeret Liberium, adeo, ut ejus causâ seditio exorta esset, Imperator Romam redeundi potestatem Liberio concessit. Scripserunt etiam Episcopi, qui Sirmium conuenerant, ad Felicem & ad clerum ejusdem ciuitatis, ut Liberium susciperent, utque ambo Apostolicam sedem gubernarent & simul sacerdotio fungerentur absque ulla disensione, & quicquid molestiæ acciderat propter Felicis ordinationem atque absentiam Liberii, oblivioni traderent, uti refert Sozomenus *lib. 4. cap. 15.* Sic igitur restitutus fuit Liberius, sed cum populus Romanus duos Episcopos terre nollet, scribit Theodoretus *l. 2. c. 17.* Felicem sese recepisse & ad aliam Urbem migrasse. Philostorgius *lib. 4. n. 9.* nomen quidem Episcopi retinuisse, sed nulli certæ Ecclesiæ præpositum fuisse. Sozomenus *d. l.* modicum tempore supervixisse, & Liberium solum Ecclesiam administrasse. *Quod quidem, inquit Sozomenus, divina providentia ita dispensavit, ne sedes Petri debonestaretur, à duobus præsulibus simul gubernata: quod discordiæ signum.*
 Et ab

¶ ab Ecclesiasticis legibus alienum est. Viderat uterq; Episcoporum Sirmii congregatorum consilium non usquequaque conveniri canonibus, neque Ecclesiæ utile esse. Et sic ergo prudenter loco cedit Felix, quod præsertim populo Romano non usq; adeo gratus & acceptus esset.

XII. Singulare est, quo Africâ Donatistarum schismate laborante, pacis resuscitandæ & componendæ studio Catholici Episcopi Donatistis Episcopatus obtulerunt confortium & honorem confensus. Verba in actis collat. Carthag. 1. cap. 16. sic habent: *Sic nobiscum ejus teneant unitatem, ut non solum viam salutis inveniunt, sed nec honorem Episcopatus amittant. --- Poterit quippe unusquisq; nostrum honoris sibi socio copulato vicissim sedere eminentius, sicut peregrino Episcopo juxta confidente Collega. Hoc cum alternis Basilicis utrisq; conceditur, uterq; ab alterutro honore mutuo prævenitur: quia ubi præceptio charitatis dilataverit corda, possessio pacis non fit angusta, ut uno eorum defuncto, deinceps jam singulis singuli pristino more succedant nec novum aliquid fiet, nam hoc ab ipsius separationis exordio in eis, qui damnato nefarie discissionis errore unitatis dulcedinem vel sero sapuerunt, catholica dilectio custodivit. Consimili modo in Concilio Chalcedonensi act. 14. decretum fuit, sicubi Athanasius Parenorum Episcopus in sedem suam restitutus fuisset, ut Saxinianus, qui post ejus remotionem ordinatus fuerat, Episcopalem dignitatem retineret veluti substitutus ejus, & ex Ecclesiæ facultatibus aleretur. Sed hæc omnia ex dispensatione facta censeri debent.*

XIII. In veterum scriptis sæpè occurrit comparatio Ecclesiæ cum sponsâ aut uxore, & Episcopi cum sponso aut marito, ita ut matrimonium utrobq; statuatur individuum & insolubile. Quæ similitudo ita placuit Canonistis, ut nihil frequentius apud eos occurrat. Pseudo-Euaristus apud Gratianum c. 1. sicut 7. q. 1. *Sicut Vir non debet adulterare Vxorem suam: ita nec Episcopus Ecclesiam suam, id est, ut illam dimittat, ad quam fuit sacratus absq; inevitabili necessitate, aut Apostolicâ vel regulari mutatione, ut alteri se ambitus causâ conjungat. Et sicut Uxori non licet dimittere virum suum, ut alteri se, vivente eo, matrimonio societ, aut eum adulteret, licet fornicatus sit Vir ejus: sed juxta Apostolum aut Viro suo debet reconciliari, aut manere innupta: ita Ecclesiæ non licet dimittere Episcopum suum, aut se ab eo segregare, ut alterum vivente eo accipiat, sed aut ipsum habeat, aut innupta maneat: id est, alterum Episcopum suo vivente non accipiat, ne aut fornicationis aut adulterii crimen incurrat. Similiter apud eundem Gratianum c. sicut 21. q. 2. Concilii Remensis hoc legitur decretum: *Sicut in unaquâq; Ecclesiâ unus presbyter debet esse: ita ipsa, quæ sponsa vel Vxor ejus dicitur, non potest dividi inter plures presbyteros, sed unum tantummodo habebit Sacerdotem, qui eam castè & sincerè regat. Unde interdiciamus, ut nullus præsumat Ecclesiam inter duos vel plures dividere, quia Ecclesiæ Christi Vxor & Sponsa debet esse, non scortum. Sic & Ivo Carnotensis epist. 131. presbyterum, qui Ecclesiam suam reliquerat, & ad eam reverti inten-**

intenderat, dicit, cubile sponsæ, quâ se indignum vel quam se indignam re-
futando judicaverat, adscendere conari. Idem *epist. 153.* de Ranulfo Du-
nelmenfi Episcopo duarum Ecclesiarum sedes ambiente hanc fert senten-
tiam: *Eliminetur de Luxoviensi Ecclesiâ Ranulfus Dunelmensis Episcopus, ut*
digamia non admittatur. Et *epist. 154.* hunc ejus conatum mœchationem
vocat.

XIV. At verò si quis consideret universa & singula, inveniet, unio-
nem Episcopi & Ecclesiæ conjugium tantum esse per metaphoram, &
ideò, si summo jure agamus, comparari non posse cum vero conjugio. Et
locuti sunt ita veteres, ut ostenderent, quàm arcto vinculo Ecclesiæ ille suæ
esset adfrictus. Imò verò, si rem rectè reputemus, Ecclesia quidem cum
scripturâ dicenda erit sponsa, sed Christi Salvatoris tantum. Unde Cy-
prius *lib. de unitate Eccles.* loquens de Ecclesiâ, quam sponsam Christi ma-
tremq; nostram vocat, *adulterari, inquit, non potest Sponsa Christi. Incor-*
rupta est & pudica. Unam domum novit, unius cubiculi sanctitatem casto pudore
custodit. Similiter Augustinus *serm. 20. Ascensurus in cœlum,* inquit, *ipsam*
rursus Ecclesiam commendavit. Sponsus profecturus sponsam suam amicis suis
commendavit, non ut amet aliquem ipsorum; sed ipsum tanquam sponsum, illos
tanquam sponsi amicos, & non eam admittant lascivo amore corrumpi. Amici
sunt Augustino, qui rectiùs ministri dicerentur, idque proprium videtur
esse vocabulum in Oeconomiâ hæc spirituali: quod ipsum sibi quoque tri-
buerunt Apostoli *2. Cor. III, 6.* Episcopi namque & reliqui, quos Salva-
tor ad sacra peragenda destinavit, ministri sunt, non sponsi, nec conjuges.
Vid. Hieronym. *epist. 83.* Debent igitur ministri tales colere Ecclesiam, ut
Dominam, non ut Uxorem. *Si amicus sponsi es,* inquit Bernhardus *epist. 237.*
ne dixeris dilectam ejus principem meam, sed principem; nihil tuum in eâ vindi-
cans; nisi quod pro eâ, si oportuerit, etiam animam dare debes. Non malè pro-
inde vocabulum sponsi explicat autor libelli *de squaloribus Romanæ curiæ*
editi Basil. ann. 1551. cum Petro Alliaco: *si contingat, inquit, aliquando Papam*
per officium suum honorari vel laudari, dicitur pro laude suâ antonomastice (sive ex
adulatione, sive ex donatione hominum id fiat) quod sit sponsus, dominus & ca-
put Ecclesiæ. Recogitet ergò, quod hoc non potest esse proprie loquendo verum.
Ecclesia enim non habet duo capita, nec duos sponsos, sed unicum, & hoc est Chri-
stus, & non vicarius suus (cum hoc verè sic dici non competit) quem Christus con-
stituit potius custodem sponsæ suæ quàm sponsum. Nihilominus tamen Papa Ro-
manus dicitur sponsus Ecclesiæ à Gregorio X. c. *ubi periculum de elect. in 6.*

XV. Ut maximè verò hæc Ecclesiæ cum Uxore aut sponsâ compa-
ratio claudicet, nec omnimodam inferat similitudinem, semper tamen
creditum fuit veteribus, & indecorum esse & tranquillitati Ecclesiasticæ
parum conveniens, aut in unâ Ecclesiâ duos sedere Episcopos, aut uni Epi-
scopo duas committi Ecclesias. Non minus hoc enim quam illud prohibi-

tum fuit olim. Extat apud Gratianum canon Synodi septimæ five Nicænæ secundæ c. clericus 21. q. 1. his verbis: *Clericus ab instanti tempore non communeretur in duabus Ecclesiis. Negotiationis enim hoc est turpis lucri proprium commodum, & ab Ecclesia consuetudine penitus alienum &c.* Et huc spectat etiam canon decimus Concilii Chalcedonensis: *Non licere clericum in duarum simul civitatum Ecclesiis conscribi.* De Manasse Arelatenis civitatis Episcopo refert Luitprandus Ticinensis lib. 4. hist. c. 3. illi ab Hugone Rege contra jus fasque Veronensem, Tridentinam & Mantuanam commendatas, seu, quod verius esset, in escam datas fuisse Ecclesias. Idque exemplum prolixè deinde perstringit Luitprandus. Quod verò Gratianus sub dictâ *distinct.* 21. q. 1. per aliquot sententias Pontificum probare intendit, posse aliquem duabus simul Ecclesiis præesse, alteri ut commendatæ, ut intitulatæ alteri, id & recentius inventum est, & multis corruptelis obnoxium.

XVI. Cæterum ad majorem Episcoporum honorem atque reverentiam pertinet, quod in Concilio Carthaginensi IV. c. 35. constitutum legitur. Ut Episcopus in Ecclesia, in confessu presbyterorum sublimior se deat. Ejus sedes dicta fuit cathedra, & hinc quoque Episcopalis Ecclesia cathedralis vocata fuit. Proprium enim Episcoporum munus fuit olim docere. Docebant autem sedentes in solio & cathedrâ. Ac quoties Episcopus aliquis creabatur, collocari in eo solio atque throno solebat, veluti possessionis cujusdam apprehendendæ gratiâ. Ex quo etiam tempus functionis, quo Episcopatum quis tenuit, sessionis spacium dictum est, v. g. Petrus, Paulus &c. fedit tot annis. Et sic factum etiam, ut cathedra quandoque pro honore ac munere Episcopali acciperetur. Sed & ipsâ doctrinâ læpenero vocabulum cathedræ sumitur. Quâ ratione, quod de Pharisæis in Cathedrâ Moïsi sedentibus dixit Christus *Matth. XXIII, 2.* Hieronymus ita explicat: *Per cathedram doctrinam legis ostendit.* Et Hilarius: *jubet legis mandatis omnibus obediri.* Et Theophylactus: *Dominus dicit de his, qui in cathedrâ Moïsi sedent, h. e. his, qui ea, quæ in lege habentur, docent.* Et sic accipio etiam locum Tertulliani *de præscript. c. 36.* *Percurrere Ecclesias Apostolicas, apud quas ipse adhuc cathedræ Apostolorum suis locis præsent, apud quas ipse authentica litera eorum recitantur.* Secus atque putat Nicolaus Rigaltius per cathedras Apostolorum principales Ecclesias ab ipsis Apostolis fundatas accipiens, aut Henricus Valesius, in *addend. ad annot. in Euseb. cathedras & sedes materiales intelligens.*

XVII. Fuit tamen ab antiquissimis temporibus ita usurpatum, ut in æde sacrâ Cathedra Episcopi, quæ Græcè *ἑπίσκοπος* dicitur, in medio locaretur, in eâque sederet Episcopus ex utroque latere adfidentibus presbyteris & adstantibus diaconis. Eâque de re fidem facere potest autor Constitutionum Apostolicarum lib. 2. c. 57. Sedem hanc Episcopi gradatam five gradibus elevatam & velatam describit Augustinus *epist. 203.* *Transit ho-*

nor huius seculi in futuro Christi iudicio, nec absida gradata, nec cathedra velata, nec sanctorum occurantium atque cantantium greges ad defensionem; quæ hic honorant, ibi onerant. Linteis scilicet velis cathedras ornare solebant. Unde Pontius diaconus in actis Cyprianis in fin. hæc habet: *Sedile autem erat fortuito linteum, ut & sub ictu passionis Episcopatus honore frueretur.* Linteatas appellat eas sedes Pacianus epist. 2. ad Sympronianum de Novatiano. *Quem, inquit, consecrante nullo, linteata sedes accepit.* Et Ennodius Ticinensis in libello pro defensione Synodi Rom. pro Symmacho: *Ecce nunc ad gestatoriam sellam Apostolicæ confessionis vela mittunt, &c.* Sic & Hebræi, quoties circumcidunt, Mosis cathedram ornant, existimantes, eam ceremoniam presentiam eius impetrari.

XVIII. Erat hæc cathedra Episcopalis sublimior & velut in fastigio constituta, unde possent Episcopi de superiore loco fideles monere. Sic enim scribit Augustinus enarrat. in Psalm. 126. *Ideo locus altior positus est Episcopis, ut ipsi superintendant, & tanquam custodiant populum.* Et paulo post: *Quomodo enim vinitori altior sit locus ad custodiendam vineam, sic & Episcopis altior locus factus est.* Sed quæ ita bonam primam intentione altiore loco positæ fuerunt cathedrae, coeperunt deinceps typho & tumori Episcoporum seculari inservire, ita ut in cathedram illi elevati, ac si esset folium quoddam regium & arx velut imperii, tyrannicam sibi in clerum dominationem vindicarent. Hinc & multo excelso loco per absides gradatas & exedras extrui coeperunt cathedrae, ut à tribunalibus nihil omnino distarent. Idque in Paulo Samosatensi reprehendit Eusebius lib. 7. hist. c. 30. *Nam & tribunal inquit & sublimem thronum, non ut Christi discipulus, sibi ipse construxit.* Et de alio cum indignatione refert Sulpitius Severus dial. 2. c. 1. *Quendam nuper, inquit, non sine meo pudore vidi, sublimi solio quasi regio tribunali, celsa sede residentem.*

XIX. Puit verò etiam hoc aliquando usu receptum, ut in quibusque Ecclesiis à se consecratis Episcopus suam poneret cathedram, quæ ibi fixa permanebant, in signum atque monumentum summæ suæ autoritatis. Coligitur id ex privilegio, quod Gregorius M. dedit monasterio S. Casiani lib. 6. epist. 12. quod inter alia hæc continet verba: *Die siquidem natalis vel dedicationis supradicti monasterii, Episcopo illic missarum sacra conveniat solennia celebrare, à quo tamen ita est hoc officium exsolvendum, ut cathedra ejus nisi prædictis diebus, dum illic missarum solennia celebrat, non ponatur. Quo discedendo, similiter etiam cathedra illius de eodem oratorio auferatur.* Dum non alias cathedram Episcopi, nisi in diebus designatis, poni vult, dum eam auferri jubet & reliquo toto tempore ablatam erit, ex singulari hoc sequitur, communiter cathedram Episcopi in Ecclesiis & monasteriis fixam persistere. Confimiliter Martinus Pontifex in privilegio monasterii Elnonensis apud Aubertum Miræum donat. Belg. pag. 4. prohibet, ne audeat Episcopus ibi cathedram collocare.

XX. Superbum nimis est & à pristina Ecclesiastica simplicitate alienum, quod post alios docet Augustinus Barbofa *de offic. & potest. Episcopi part. 3. alleg. 80. n. 16.* posse Episcopum in sua Ecclesia Cathedrali uti Baldachino etiam in presentia Pro-Regis. Et refert ibi decretum Romæ anno 1603. promulgatum, quo declaratur Episcopis in Ecclesiis Regularium Pontificalia exercentibus licere Baldachinum erigere. Id verò sine dubio ortum exinde, quod supra regiam dignitatem elevata fuerit dignitas Episcopalis, & quod doceri hinc cœperit, longè præstare Christi Sacerdotes Regibus atque principibus. Quam in rem induci solent dicta veterum Chrylostomi: Ἀρχῶν ἐστίν, καὶ ἀρχῶν ἐκεῖνός (de Rege in antecedentibus sermo fuerat) σημότιος: Gregorii item Nazianzeni: ὅσα ψυχὴ σώματι ἐστὶ κρείττω, πούτω βασιλεῖ ἱεροσύνῃ, anima in quantum præstat corpori, in tantum Regibus sacerdotium, & aliorum, maxime Pseudo-Clementis & Pseudo-Ignatii, quæ congescit Jacobus Usserius Archiepiscopus Armachanus in not. ad Ignatii epist. c. 10. Quæ quidem eminentia, si intra Sacerdotale munus secundum sententiam Pauli *Hebr. V. 1.* coerceretur, nemo Principum erit, qui non lubenti animo Episcopis eam concesserit. At verò longius progrediuntur Romanæ Ecclesiæ Sectatores, qui istâ præminentiam non contenti inde conficiunt, non solum miserum sacrificulum, sed minimum quoque diaconum in mensâ non tantum Domini, verum etiam communi, Imperatoribus ac Regibus præferendum esse. Idque tuetur in primis Cardinalis Baronius *ann. 57. sect. 31.* allegans, quod Martino à Maximo Imperatore mensâ excepto, in medio ferè convivii, ut moris est pateram Regi minister obtulit: ille Sancto admodum Episcopo potius dari jubet, expectans, atque ambiens, ut ab illius dexterâ poculum fumeret. Sed Martinus, ut bibit, pateram suo presbytero tradidit, nullum scil. existimans digniorem, qui post se biberet: nec integrum sibi fore, si aut Regem ipsum aut eos, qui à Rege erant proximi, presbytero prætulisset. Quod etiam (inquit Cardinalis) si diaconum absq; presbytero habuisset, fecisset. Et hinc à minori ad majus argumentatur Augustinus Barbofa *de off. & pot. Episcopi part. 2. alleg. 1. n. 2.* Si Sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem semper & ubique summa reverentia debetur, quid erit in Episcopis, quibus excellentiora debentur, eâ ratione, quia Episcopatus culmen est omnium dignitatum. Hinc adeò volunt, oportere Principes obsequium præstare Episcopis, eisque debere προσκύνησιν, nec proinde officii metas excedere, si adveniēti Episcopo in occursum eant, si ab equo descendant, & terrâ prostrati eum excipiant, si pedibus equitantem ducant in palatium, si vice stratoris stapedam teneant. Quæ sanè ambitio tantum abest à pristinis Apostolorum institutis, quantum terra distat à coelo, quantumq; tenebræ à luce. Salsè eam perstringit Richardus Montacutius in *antidiatrib. 2. ad-vers. Bulenger.*

XXI. Ex eo verò, quod magnificè de poteſtate Episcopali ſentiant, & Regum omnium Monarcharumq; majeſtatem *ἡμετέρας ἐπιτοχάς* læpiuſculè loquantur veteres Eccleſiæ Doctores, malè inferitur, ſecularem illum ſplendorem, quo ſe conſpicuam reddit majeſtas Principis, etiam Episcopis & in excellentiore quidem gradu adaptari debere. Quid poſſet dici magnificum magis, quam quod habet Ambroſius c. 2. de dignit. Sacerdot. Honor & ſublimitas Episcopalis nullis poterit comparationibus adequari. Si Regum fulgori compares, & Principum diademati, longè erit inferius, quàm ſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares. Quippe cum videas Regum colla & Principum ſubmitti genibus Sacerdotum, & exoſculatis eorum dextris, orationibus eorum credant ſe communiri. Similia inveniuntur apud Chryſoſtomum quam pluria. Sed cave hinc inferas, poſſe Alexandrum III. Pontificem Friderico Imperatori inſultare, eumque pedibus conculcare. Non enim ideò Episcoporum genibus ſubmittuntur aut ſubmiſſa intelliguntur Regum capita, ut in contumeliam expoſita ſint, ſed quod Episcopi *μεσίται* ſint, uti loquuntur veteres, *Θεὸς καὶ ἀνθρώπων*, ſed quod *εὐλογεῖ, χειροθετᾷ, προσφέρει, καὶ δάριει*, manus Episcopalis, ſed quod *προεβύται* ſint *πρὸς Θεὸν*, quod, uti loquitur autor Constitutionum Apoſtolicarum lib. 2. cap. 33. poteſtatem vitæ & mortis à DEO acceperint in iudicandis iis, qui deliquerunt, & in damnandis ad mortem ignis ſempiterni, & iis qui ſe ad rectè vivendum convertunt, abſolvendis & vivificandis. Habent certè & illi, ait Chryſoſtomus lib. 3. de Sacerdot. qui ſuper terram cum imperio conſtituti ſunt, poteſtatem in vincula conjiciendi, ſed corpora tantùm. At vinculum iſtud (Sacerdotum) & animas conſtringit, atque ad cælos etiam ipſos penetrando pertingit. Nam que deorſum in terris Sacerdotes agunt, illa ſurſum in cælis conſtat DEUS: Dominus autem ratam habet prolatam à Servis ſuis ſententiam. Quo ipſo quid aliud agit, quàm ut univerſam communicet poteſtatem cæleſtem? Qua non eſt alia ulla excellentior poteſtas. Sc: Falla verò hinc fiet illatio, ſi ex eo, quod in quibusdam excellentior ſit poteſtas Sacerdotalis, concludere velis, univerſam Regis majeſtatem ita ei ſubjectam eſſe, ut ab eà prorfus dependeat, & ad ejus arbitrium exerceri debeat, uti quidem hodiè in Eccleſiâ Latinâ doceri ſolet.

CAP. XIII.
De Chorepiscopis.

I.

Chorepiscoporum in decretis antiquorum Conciliorum multa & frequens mentio eſt, ut adeò dubium non ſit, in ſpeciali dignitate Eccleſiaſtica conſtitutos eos fuiſſe, quanquam de ſtatu & conditione eorum intricata

Cc 3

tricata